

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Кафедра підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу
(назва кафедри)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор

з навчально-методичної роботи

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

рівень вищої освіти другий (магістерський)

галузь знань 24 Сфера обслуговування

спеціальність 242 Туризм і рекреація

освітньо-професійна програма Туризм

Завідувач(ка) кафедри Підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу
(назва кафедри)

Салун М.М.

(прізвище та ініціали)

Гарант освітньо-професійної програми

Туризм

(назва програми)

Ермаченко В. Є.

(прізвище та ініціали)

Укладачі:

Стрижак О.О.

(прізвище та ініціали)

Вовк К. М.

(прізвище та ініціали)

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2025

УДК 338.48(076.034)

НЗ1

Укладачі: О. О. Стрижак

К. М. Вовк

Затверджено на засіданні кафедри підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу.

Протокол № 2 від 04.09.2024 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Наскрізна програма практики для здобувачів вищої освіти НЗ1 спеціальності 242 «Туризм і рекреація» освітньої програми «Туризм» другого (магістерського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. О. О. Стрижак, К. М. Вовк. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2025. – 16 с.

Подано загальні положення, мету, завдання, зміст і структуру переддипломної практики. Описано процес організації, принципи керівництва та контролю проходження практики. Визначено порядок звітності за результатами практики, їх захисту і підсумкового контролю.

Рекомендовано для здобувачів вищої освіти спеціальності 242 «Туризм і рекреація» освітньої програми «Туризм» другого (магістерського) рівня.

УДК 338.48(076.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2025

Вступ

Наскрізню програму практики складено, відповідно до Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, розробленого, згідно із Законом України «Про вищу освіту», Положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 08.04.1993 р. № 93, Положенням про організацію освітнього процесу в Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця, уведеним у дію наказом ректора університету від 26.10.2020 р. № 198, стандартами вищої освіти, освітньо-професійною програмою «Туризм», другого (магістерського) рівня спеціальності 242 «Туризм і рекреація».

Програма практичної підготовки дозволяє здобувачам вищої освіти скласти чітке уявлення про те, що їм доведеться робити під час практики, як виконати індивідуальне завдання, яку допомогу можна дістати від керівників практики, закладу вищої освіти та підприємства (організації, установи), а також працівників (керівників) підприємства, із якими вони будуть зустрічатися в ході практики.

Здобувачі вищої освіти здобудуть потрібний обсяг практичних знань і умінь, відповідно до складених робочих програм практик.

1. Види, загальні характеристики, мета і заплановані результати практик

1.1. Види практик (табл. 1).

Таблиця 1

Види практик

Курси	Назви практик	Очна (денна) форма навчання	Заочна форма навчання	Кафедри, що забезпечують організацію	Тривалість практики	Семестри
VI	Переддипломна	+	–	Підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу	6 тижнів	III
VI	Переддипломна	–	+	Підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу	4 тижні	III

1.2. Характеристика практик (табл. 2).

Усі види практик є обов'язковими освітніми компонентами.

Таблиця 2

Характеристика практик

Курси	Назви практик	Очна (денна) форма навчання	Заочна форма навчання	Кількість кредитів	Загальна кількість годин	Семестри	Форми контролю
VI	Переддипломна	+	–	12	360	III	звіт
VI	Переддипломна	–	+	12	360	III	звіт

1.3. Мета практик.

Переддипломна практика. Метою практики є системне узагальнення знань, здобуття та закріплення практичних навичок на базі конкретного

суб'єкта господарювання – підприємства туристичного бізнесу (бази практики), набуття професійного досвіду, збирання інформації для дипломної роботи.

Завданнями практики є:

- 1) здобуття практичних навичок організації, планування та прогнозування результатів реалізації конкретних проєктів бази практики;
- 2) аналітика впливу законодавства у сфері туризму на діяльність туристичних підприємств різної форми власності;
- 3) робота зі статистичними даними: знаходження та опрацювання статистичних даних щодо діяльності туристичного підприємства, прогнозування наслідків;
- 4) здобуття практичних навичок щодо ведення документації, необхідної для здійснення туристичної діяльності;
- 5) ознайомлення з принципами організації роботи та управління персоналом на туристичному підприємстві;
- 6) аналіз портфеля туристичних послуг бази практики з позиції їхньої конкурентоспроможності;
- 7) розроблення практичних рекомендацій для туристичного підприємства (бази практики).

1.4. Заплановані компетентності та результати навчання (табл. 3).

Таблиця 3

**Заплановані компетентності та результати навчання
за видами практик**

Спеціальні компетентності (СК)	Загальні компетентності (ЗК)	Результати навчання (РН)
Переддипломна практика		
СК7	ЗК4	РН2
СК3, СК6	ЗК4, ЗК6	РН4
–	ЗК5	РН7
СК2, СК5	ЗК4, ЗК6, ЗК7	РН9
СК5, СК6	ЗК5, ЗК7	РН10
СК2	ЗК4, ЗК5	РН13
СК8	ЗК7	РН14

Примітка.

СК2. Здатність планувати і виконувати наукові та/або прикладні дослідження у сфері туризму та рекреації.

СК3. Здатність до управління туристичним процесом у публічному секторі, в туристичній дестинації, туристичному підприємстві на різних ієрархічних рівнях.

СК5. Здатність оперувати інструментами збору, обробки інформації, аналізувати та управляти туристичною інформацією.

СК6. Здатність до аналізу, прогнозування, планування бізнес-процесів та геопросторового планування у сфері туризму та рекреації.

СК7. Здатність розробляти та впроваджувати інновації в діяльності суб'єктів туристичного ринку.

СК8. Здатність до визначення стратегічних завдань у розвитку туристичного бізнесу.

ЗК4. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

ЗК5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

РН2. Спеціалізовані уміння/навички розв'язання проблем, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур у сфері туризму і рекреації.

РН4. Проводити аналіз геопросторової організації туристичного процесу, проектувати його стратегічний розвиток на засадах сталості.

РН7. Організовувати співпрацю зі стейкхолдерами, формувати механізми взаємодії суб'єктів туристичного ринку з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

РН9. Розробляти та реалізовувати проекти у сфері туризму та рекреації на засадах економічної, соціальної і екологічної ефективності.

РН10. Приймати ефективні рішення у сфері туризму та рекреації щодо розв'язання широкого кола проблем, зокрема безпеки і якості туристичного обслуговування.

РН13. Розробляти та впроваджувати новий туристичний продукт, оцінювати рівень його конкурентоспроможності.

РН14. Приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та методів прогнозування.

2. Зміст практик

2.1. Переддипломна практика.

2.1.1. Визначення основних тенденцій розвитку світового туристичного ринку.

2.1.2. Оцінювання позитивних та негативних тенденцій розвитку вітчизняного туризму.

2.1.3. Характеристика туристичного підприємства (бази практики): історія створення та розвиток підприємства, напрями діяльності; установчі документи, що регламентують діяльність туристичного підприємства;
аналіз кадрової політики підприємства бази практики;
фінансово-економічний аналіз підприємства за останні три роки;
аналіз структури основних та додаткових послуг;
визначення особливостей договірної роботи туристичного підприємства;
програмне забезпечення функціонування бази практики;
аналіз бізнес-партнерів підприємства;
особливості реалізації соціальної відповідальності туристичного підприємства;
оцінювання маркетингової політики;
визначення цільової аудиторії туристичного підприємства;
базові принципи роботи з клієнтами, оформлення групових та індивідуальних турів;
принципи формування вартості індивідуальних та групових турів;
визначення та оцінювання стратегії просування послуг: аналіз каналів збуту й отримання зовнішньої інформації;
оцінювання здійснення контролю за якістю послуг;
розроблення супутнього сервісу.

2.1.4. Визначення ступеня розвитку інноваційних технологій туристичного підприємства (бази практики):

рівень використання інформаційних технологій: зазначити, які програмні продукти використовуються на підприємстві для управління його діяльністю, дослідження туристичного ринку, звітності.

2.1.5. Оцінювання конкурентних позиції туристичного підприємства:
визначення основних конкурентів підприємства;
визначення конкурентних переваг досліджуваного підприємства;
визначення потенційних напрямів розвитку підприємства.

2.1.6. Формування звіту на підставі отриманої інформації.

Перелік документів, які потрібно подати для допуску до захисту звіту:

заповнений щоденник із підписами керівника бази практики та наукового керівника від університету;

звіт із підписом наукового керівника від університету, що здають на кафедру в терміни, визначені кафедрою.

Перелік документів для проходження практики:

1. Договір про проведення практики між ХНЕУ ім. С. Кузнеця і базою практики.
2. Щоденник практики.
3. Програма практики (розробляє науковий керівник практики від університету).
4. Звіт про проходження практики.

3. Вимоги до баз практик

1. Місцем проведення практики є підприємство, установа, організація будь-якої форми власності, що може забезпечити виконання програми практики за спеціальністю 242 «Туризм і рекреація» для другого (магістерського) рівня вищої освіти.

2. Місце бази практики може бути вибрано здобувачем вищої освіти самостійно за умови її відповідності вимогам навчальної програми за спеціальністю 242 «Туризм і рекреація» для другого (магістерського) рівня вищої освіти.

3. Підставою для проходження переддипломної практики здобувачами вищої освіти є попередньо укладений договір між підприємством, установою, організацією (базою практики) і ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

4. Місце бази практики визначають на засіданні кафедри туризму відповідно до попередньо укладених договорів.

5. У разі виникнення форс-мажорних обставин (обставини непереборної сили) місце бази практики здобувача вищої освіти може бути змінено незалежно від попередньо укладених угод між базою практики та ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

4. Організація проведення та керівництво практиками

4.1. Викладачі кафедри підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу здійснюють керівництво практикою та виконанням програми здобувачами вищої освіти.

4.2. Керівниками практики призначають викладачів кафедри підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу на засіданні кафедри.

4.3. Науковий керівник практики здобувачів вищої освіти здійснює:

контроль за прибуттям здобувача вищої освіти до бази практики;

контроль за виконанням програми практики;

надання консультацій щодо збирання та опрацювання інформації, необхідної для формування звіту;

контроль за вчасним поданням звіту про проходження практики на кафедру підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу.

4.4. Керівник практики від кафедри підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу здійснює загальну координацію з питань організації практики, а саме:

організація проведення інструктажу здобувачів вищої освіти перед початком практики про порядок проходження практики;

повідомляє здобувачів вищої освіти про систему звітності з практики, прийняту на кафедрі, а саме: подання звіту, вимоги до оформлення виконаного індивідуального завдання, підготовку виступу тощо;

контроль за процесом проходження практики здобувачами вищої освіти на підприємствах;

організовує захист звітів про практику здобувачами.

Обов'язки здобувачів вищої освіти:

за тиждень до початку практики надати кафедрі підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу договір про проходження практики з підписами керівництва бази практики;

за два робочі дні до початку практики здати на базу практики направлення на практику;

у терміни, визначені кафедрою підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу, пройти інструктаж із правил техніки безпеки;

скласти графік проходження практики та погодити його з керівником практики від бази практики;

дотримуватися правил техніки безпеки та внутрішнього трудового розпорядку, що діють на базі практики;

виконувати програму практики та доручення керівника практики від бази практики в межах виконання програми практики;

вести щоденник практики;

сформувати звіт за результатами проходження практики відповідно до вимог, визначених кафедрою підприємства, торгівлі та туристичного бізнесу.

подати звіт науковому керівнику та комісії кафедри у встановлені терміни після проходження практики.

5. Оцінювання результатів практики

Оцінюють результати проходження й захисту практики за 100-бальною системою оцінювання результатів навчання, прийнятою в університеті (табл. 4).

Таблиця 4

Шкала оцінювання результатів проходження та захисту практики

Оцінка (за чотирибальною шкалою)	Оцінка (за стобальною шкалою)
Диференційована шкала	
Відмінно	90 – 100
Добре	74 – 89
Задовільно	60 – 73
Незадовільно	1 – 59
Недиференційована шкала	
Зараховано	60 – 100
Не зараховано	1 – 59

Підсумкова кількість балів, набрана здобувачем вищої освіти за результатами проходження практики, ураховує:

відгук керівника від бази практики;

відгук керівника від кафедри;

презентацію здобувачем вищої освіти результатів проходження практики під час захисту звіту;

відповіді на запитання.

До захисту допускають звіт, який відповідає принципам академічної доброчесності. Перевірку звіту про практику здійснює відповідний підрозділ університету з використанням інтернет-сервісу StrikePlagiarism.com.

Рівень унікальності звіту про практику визначають протоколом кафедри і доводять до відома здобувача вищої освіти науковим керівником із практики.

Здобувачі вищої освіти, які не захистили у визначений термін звіти про практику, будуть мати академічну заборгованість. У (табл. 5) наведено критерії оцінювання звіту.

Таблиця 5

Критерії оцінювання звіту про практику

Бали	Критерії оцінювання
90 – 100 балів	змістовно розкрито всі програмні питання; виконано всі вимоги щодо оформлення звіту; виконано всі вимоги щодо терміну подання звіту
74 – 89 балів	програмні питання розкрито з допущенням незначних помилок; виконано всі вимоги щодо оформлення звіту; виконано всі вимоги щодо терміну подання звіту
60 – 73 балів	програмні питання розкрито частково; не дотримано всіх вимог щодо оформлення звіту; виконано всі вимоги щодо терміну подання звіту
1 – 59 балів	програмні питання абсолютно не розкрито; не дотримано вимог щодо оформлення звіту; порушено терміни подання звіту

Загальні вимоги до оформлення звіту:

загальний обсяг звіту про практику (без урахування додатків) становить 25 – 30 с.;

формат аркуша А4 (210×297 мм);

шрифт – Times New Roman;

інтервал – 1,5;

абзацний відступ – 1,25;

поля: ліворуч – 3,0 см, праворуч – 1,5 см, зверху і знизу – по 2 см;

орієнтовний обсяг структурних складових звіту: вступ – 2 – 3 с., основна частина – 20 – 25 с., висновки – 2 – 3 с.;

мови звіту – українська, англійська;

комплектація звіту: титульний аркуш, зміст, вступ, основна частина, висновки, додатки, список використаних джерел;

нумерацію сторінок, використання формул, діаграм, таблиць, оформлення додатків та посилання на літературні джерела здійснюють

відповідно до загальних вимог, установлених для написання курсових і дипломних робіт;

звіт подають на паперовому носії або в електронному варіанті відповідно до вимог, визначених кафедрою.

Умови допуску здобувача вищої освіти до захисту звіту про проходження практики:

здобувачем вищої освіти оформлено та своєчасно подано всі необхідні документи для проходження практики;

здобувачем вищої освіти виконано програму та індивідуальні завдання практики;

здобувачем вищої освіти сформовано звіт відповідно до вимог, визначених кафедрою;

безпосередній допуск до захисту здійснює науковий керівник практики та підтверджує підписом на титульному аркуші звіту;

невиконання раніше наведених у цьому документі умов дає підстави науковому керівнику не допускати здобувача вищої освіти до захисту звіту, про що ухвалюють відповідне рішення за погодженням із завідувачем кафедри.

Рекомендована література

Основна

1. Галузеві стандарти Міністерства економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://surl.li/gpkmv>.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. (док. № 436-IV, ред. від 01.01.2023 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
3. Конституція України від 28.06.1996 р. (док. № 254к/96-ВР, ред. від 01.01.2020 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-D0%B2%D1%80#Text>.
4. Офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації (ВТО). – Режим доступу : <https://www.unwto.org/>.
5. Офіційний сайт Державного агентства з розвитку туризму. – Режим доступу : <https://www.tourism.gov.ua>.
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <https://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Офіційний сайт Національної туристичної організації України. – Режим доступу : <https://www.ntoukraine.org>.
8. Про затвердження Правил користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг : Закон України (док. № 85/96-ВР, ред. від 07.01.2023 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0413-04#Text>.
9. Про затвердження Правил роботи закладів (підприємств) ресторанного господарства : Закон України (док. № z680/02, ред. від 29.01.2021 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0680-02#Text>.
10. Про курорти : Закон України від 19.01.2006 р. (док. № 2026-III, ред. від 16.10.2020 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2026-14#Text>.
11. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 р. (док. № 85/96-ВР, ред. від 07.01.2023 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
12. Про Туризм : Закон України від 15.09.1995 р. (док. № 324/95-ВР, ред. від 16.10.2020 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>.

13. Цивільний кодекс України від 19.06.2003 р. (док. № 435-IV, редакція від 01.01.2023 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

14. Eurostat [Electronic resource]. – Access mode : <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/home>.

15. World bank open data [Electronic resource]. – Access mode : <https://data.worldbank.org>.

Додаткова

16. Україна інкогніта [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ukrainaincognita.com>.

17. Earth3dmap [Electronic resource]. – Access mode : <https://earth3dmap.com/>.

18. Free travel [Electronic resource]. – Access mode : <http://freetravel.com.ua>.

19. Virtual tours [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.virtourist.com>.

Зміст

Вступ	3
1. Види, загальні характеристики, мета і заплановані результати практик	4
2. Зміст практик	6
3. Вимоги до баз практик	8
4. Організація проведення та керівництво практиками	8
5. Оцінювання результатів практики	10
Рекомендована література	13
Основна	13
Додаткова	14

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Наскрізна програма практики
для здобувачів вищої освіти
спеціальності 242 «Туризм і рекреація»
освітньої програми «Туризм»
другого (магістерського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Стрижак** Олена Олегівна
Вовк Катерина Михайлівна

Відповідальний за видання *М. М. Салун*

Редактор *Н. Г. Войчук*

Коректор *В. О. Дмитрієва*

План 2025 р. Поз. № 3 ПП. Обсяг 16 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61165, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*